

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΝΕΟ ΛΥΚΕΙΟ

Αλλάζουμε Παιδεία
Αλλάζουμε την Ελλάδα

ΜΑΡΤΙΟΣ 2011

Πρόταση για το Νέο Λύκειο

Πίνακας Περιεχομένων

1. Εισαγωγή	5
2. Η σημερινή κατάσταση	6
2.1 Οι υποδομές και το ανθρώπινο δυναμικό του Λυκείου σήμερα	6
2.2 Πρόγραμμα σπουδών-Αποτελέσματα	8
3. Οι αλλαγές που κάνουμε	11
4. Οι αρχές για το Νέο Σύστημα Εισαγωγικών Εξετάσεων στην Ανώτατη Εκπαίδευση	17
Παράρτημα Α	18
Παράρτημα Β	21

1. Εισαγωγή

Τα τελευταία τριάντα πέντε χρόνια (από τη μεταπολίτευση και μετά), το ζήτημα του Λυκείου και το συνδεδεμένο με αυτό ζήτημα των εισαγωγικών εξετάσεων αποτέλεσε σημείο αιχμής της εκπαιδευτικής πολιτικής όλων των κυβερνήσεων. Η πολιτική αντιπαράθεση, που το ζήτημα αυτό διαχρονικά έχει προκαλέσει, οφείλεται κατά βάση στο γεγονός ότι για πολλές δεκαετίες η ελληνική κοινωνία είδε την εκπαίδευση των παιδιών της και την εισαγωγή τους στο Πανεπιστήμιο ως το όχημα μίας μοναδικής ευκαιρίας για ανοδική κοινωνική κινητικότητα. Οποιαδήποτε λοιπόν αλλαγή στη βαθμίδα αυτή συντονίζεται με τις βαθύτερες ανησυχίες και ανασφάλειες για το μέλλον των παιδιών μας. Ως αποτέλεσμα το θέμα αυτό συχνά προκαλεί δυσανάλογα μεγάλη πολιτική και κοινωνική πίεση. Χαρακτηριστικό του τεράστιου συμβολικού του βάρους είναι το γεγονός ότι η Ελλάδα είναι ίσως η μόνη χώρα της Ευρώπης όπου οι αλλαγές στο Λύκειο, οι εισαγωγικές για τα ΑΕΙ εξετάσεις, και τα αποτελέσματα των εξετάσεων αυτών, γίνονται πρωτοσέλιδα στις μεγαλύτερες εφημερίδες εθνικής κυκλοφορίας και «πρώτη είδηση» σε όλα τα τηλεοπτικά και ηλεκτρονικά μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Η ψύχραιμη και νηφάλια προσέγγιση του θέματος, απαιτεί λεπτομερή αποτύπωση του τι έχουμε καταφέρει μέχρι σήμερα, και σε τι προβλήματα και προκλήσεις έχουμε να απαντήσουμε στο μέλλον. Καμία αλλαγή δεν μπορεί να έχει θετικά αποτελέσματα εάν δεν λάβει υπόψη της τα αποτελέσματα αυτής της ψύχραιμης ανάλυσης, που πρέπει να συνεκτιμήσει:

- τα δεδομένα και τις πρακτικές των εκπαιδευτικά επιτυχημένων χωρών,
- την παράδοση και το χαρακτήρα του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος,
- τις ανάγκες, τις απαιτήσεις και τις προσδοκίες των νέων ανθρώπων και των οικογενειών τους.

2. Η σημερινή κατάσταση

Η χώρα τις τελευταίες δεκαετίες έχει προχωρήσει σε σημαντικές επενδύσεις στη βαθμίδα του Λυκείου, τόσο σε επίπεδο ανθρώπινου δυναμικού, όσο και σε επίπεδο υλικοτεχνικών υποδομών. Παράλληλα, έχουν επιχειρηθεί πολλαπλές απόπειρες αλλαγής των προγραμμάτων σπουδών. Στη συνέχεια καταγράφεται συνοπτικά η περιγραφή σε καθένα από αυτά τα πεδία.

2.1 Οι υποδομές και το ανθρώπινο δυναμικό του Λυκείου σήμερα

Σήμερα λειτουργούν 1297 σχολικές μονάδες Ενιαίων Λυκείων. Στη Φιλανδία υπάρχουν αντίστοιχα 448 μονάδες σε αυτή τη βαθμίδα και στην Πορτογαλία υπάρχουν 822 μονάδες. Ενώ λοιπόν στην Ελλάδα αντιστοιχεί 1 μονάδα γενικού λυκείου ανά 8.700 κατοίκους, στη Φιλανδία η αντίστοιχη αναλογία είναι 1 μονάδα ανά 11.900 κατοίκους και στην Πορτογαλία 1 μονάδα ανά 12.900 κατοίκους.

Το 94.2% των Λυκείων στη χώρα μας στεγάζεται σε δημόσια κτίρια μέσης ηλικίας 30 ετών και μέσης επιφάνειας 8.8m²/μαθητή (επιφάνεια που υπερκαλύπτει τις διεθνείς προδιαγραφές). Ο σχολικός χώρος σε αυτήν τη βαθμίδα υπερεπαρκεί για την κάλυψη όλων των διδακτικών αναγκών αφού αντιστοιχούν 1.2 αίθουσες ανά τμήμα (η καλύτερη αναλογία από όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες). Παράλληλα το 91.4% των Λυκείων διαθέτει εργαστήρια Φυσικής-Χημείας, το 97.2% διαθέτει εργαστήρια Πληροφορικής, περίπου 1 στα 2 Λύκεια (48.6%) διαθέτει αίθουσα πολλαπλών χρήσεων και σχολική βιβλιοθήκη (41.4%), ενώ περίπου 1 στα 3 διαθέτει και κλειστό Γυμναστήριο (35.6%).^{1,2}

Τέλος, ο εξοπλισμός των σχολικών μονάδων αυτής της βαθμίδας σε Η/Υ είναι σχετικά ικανοποιητικός συγκρινόμενος με τη διεθνή κατάσταση καθώς στα Λύκεια αντιστοιχεί 1 Η/Υ σε 12 περίπου μαθητές όταν σε άλλες χώρες της Ε.Ε. η σχετική αναλογία είναι παρόμοια ή και χειρότερη (π.χ. 1 Η/Υ ανά 10.6 μαθητές στην Ισπανία, και 1 Η/Υ ανά 12.5 μαθητές στην Ιταλία). Παράλληλα το σύνολο των υπολογιστών που υπάρχουν στα Λύκεια είναι συνδεδεμένοι στο διαδίκτυο, με το ποσοστό 91.4% σε ευρυζωνική σύνδεση. Επίσης, θα πρέπει να σημειωθεί ότι σχεδόν όλα τα Λύκεια (98.5%) εργάζονται με πρωινό ωράριο.

Στο Γενικό Λύκειο φοιτούν 316.643 μαθητές και υπηρετούν 41.905 εκπαιδευτικοί όλων των ειδικοτήτων. Με βάση αυτά τα στοιχεία προκύπτει ότι κατά μέσο όρο σε κάθε Λύκειο της χώρας

---

¹ Οι υποδομές αυτές εμπλουτίζονται περαιτέρω με ειδικά εργαστήρια Τεχνολογίας σε περίπου 1 στα 5 Λύκεια (21.4%).

² Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι τα δημόσια λύκεια έχουν περισσότερα εργαστήρια Φυσικών Επιστημών από ότι τα αντίστοιχα ιδιωτικά (91.4% έναντι 85.7%), ενώ το ίδιο συμβαίνει και με τα εργαστήρια Πληροφορικής (97.2% έναντι 94.3%).

φοιτούν περίπου 180 μαθητές (στη Φιλανδία το αντίστοιχο μέγεθος είναι 257 μαθητές ανά Λύκειο). Σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική Αρχή στο Λύκειο το μέσο μέγεθος τμήματος ανέρχεται στους 20.6 μαθητές, ενώ σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ η μέση αναλογία μαθητών/διδάσκοντα διαμορφώνεται στο 8,5:1. Η αναλογία αυτή μαθητών προς διδάσκοντα είναι η δεύτερη καλύτερη στις χώρες-μέλη του ΟΟΣΑ. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα πλέον πρόσφατα στοιχεία, η Ελλάδα κατατάσσεται στη δεύτερη θέση μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ και μάλιστα με σημαντική διαφορά από το μέσο όρο (12.5 μαθητές/διδάσκοντα) ή από άλλες προηγμένες εκπαιδευτικά χώρες (π.χ. τη Φιλανδία, όπου η αναλογία είναι 15.9 μαθητές/διδάσκοντα) (βλέπε Πίνακα 1 στο Παράρτημα Β).

Την πολύ καλή αναλογία μαθητών/διδάσκοντα έρχονται να ενισχύσουν δυο πρόσθετα στοιχεία:

- Πρώτον, στην Ελλάδα το επίπεδο της επιστημονικής εξειδίκευσης των εκπαιδευτικών είναι εξαιρετικά υψηλό. Είναι χαρακτηριστικό ότι όλοι οι έλληνες εκπαιδευτικοί (ιδιαίτερα στη βαθμίδα του Λυκείου) έχουν πανεπιστημιακό τουλάχιστον επίπεδο εκπαίδευσης στο γνωστικό αντικείμενο που διδάσκουν. Ταυτόχρονα, σημαντικό και με βάση τα διεθνή δεδομένα ποσοστό διαθέτει μεταπτυχιακούς τίτλους σπουδών ή/και διδακτορικό (9.4%). Μάλιστα το 34.7% των εκπαιδευτικών που υπηρετούν στο Λύκειο έχει πρόσθετα ακαδημαϊκά προσόντα (μετεκπαίδευση στο εσωτερικό ή στο εξωτερικό, κατοχή δεύτερου πτυχίου ανώτατης εκπαίδευσης, μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης Master ή Διδακτορικό).³ Σε σχέση με αυτό το στοιχείο -και για λόγους κατανόησης του συγκριτικού μας αυτού πλεονεκτήματος- απλώς αναφέρεται ότι στη Μεγάλη Βρετανία μόλις το 20% των εκπαιδευτικών που διδάσκουν Φυσικές Επιστήμες έχουν λάβει σχετική πανεπιστημιακή εκπαίδευση.
- Ένα δεύτερο στοιχείο αφορά στο γεγονός ότι στο Λύκειο υπηρετούν οι πλέον έμπειροι εκπαιδευτικοί (ο μέσος χρόνος προϋπηρεσίας των εκπαιδευτικών στο Λύκειο είναι 13.3 έτη έναντι των 11.3 ετών που είναι ο μέσος όρος προϋπηρεσίας στο σύνολο των εκπαιδευτικών της χώρας). Επιπλέον, παρά το γεγονός ότι ο μέσος χρόνος παραμονής των ελλήνων εκπαιδευτικών στη σχολική τους μονάδα είναι πολύ μικρός, σύμφωνα με τα διεθνή δεδομένα, οι εκπαιδευτικοί που υπηρετούν στο Λύκειο είναι οι καλύτερα συνδεδεμένοι με τη σχολική τους μονάδα (μέσος χρόνος παραμονής στην ίδια εκπαιδευτική μονάδα 6 έτη για τους εκπαιδευτικούς στο Λύκειο και 4.3 έτη για το σύνολο των εκπαιδευτικών). Σε αυτό συντελεί το σχετικά υψηλότερο ποσοστό εκπαιδευτικών με πλήρες ωράριο που υπηρετεί σε αυτήν τη βαθμίδα (87.3%) καθώς και το σχετικά μικρότερο ποσοστό αναπληρωτών εκπαιδευτικών (3.6%).

---

³ Ως προς αυτό το δείκτη τα δημόσια Λύκεια υπερτερούν ελαφρά έναντι των ιδιωτικών αφού το ποσοστό εκπαιδευτικών με πρόσθετα ακαδημαϊκά προσόντα στα ιδιωτικά Λύκεια ανέρχεται σε 34.4%.

2.2 Πρόγραμμα σπουδών-Αποτελέσματα

Το Λύκειο, όπως λειτουργεί σήμερα, είναι κατά βάση μια βαθμίδα που προσφέρει γενικές και αποσπασματικού χαρακτήρα γνώσεις, έχει λιγοστά μαθήματα εξειδίκευσης και ακόμα λιγότερα μαθήματα επιλογής. Συγκεκριμένα, σε κάθε μαθητή προσφέρονται συνολικά στις τρεις τάξεις 49 μαθήματα εκ των οποίων τα 38 είναι γενικής παιδείας, τα 7 είναι κατεύθυνσης και μόλις τα 3 ελεύθερης επιλογής.

Οι μαθητές διδάσκονται 34 ώρες την εβδομάδα στην Α' Λυκείου, 34 ή 35 ώρες ανάλογα με την κατεύθυνσή τους στη Β' Λυκείου, και 31 ώρες στη Γ' Λυκείου. Οι μαθητές αναλώνονται πολύ στην αφομοίωση πολλών κατακερματισμένων πληροφοριών που εντάσσονται σε πολλά γνωστικά πεδία, ενώ η διδασκαλία έχει ως βάση τις διαλέξεις που αφήνουν στους μαθητές ελάχιστα περιθώρια για δημιουργική αυτενέργεια και πρωτοβουλία.

Η κατάσταση αυτή βρίσκεται σε πλήρη αναντιστοιχία με τα διεθνώς ισχύοντα. Κατ' αρχήν, σε καμία άλλη ευρωπαϊκή χώρα δεν διδάσκεται στο Λύκειο τόσο μεγάλος αριθμός υποχρεωτικών μαθημάτων (βλέπε Πίνακα 2 στο Παράρτημα Β). Σε ελάχιστες χώρες υπάρχει τόσο ανισοβαρής κατανομή ανάμεσα στα γενικά μαθήματα και στα μαθήματα εξειδίκευσης. Σε αρκετές χώρες η εξειδίκευση των μαθητών ξεκινάει ήδη από την Α' Λυκείου (π.χ. Φιλανδία, Ιταλία, Σουηδία, Ολλανδία). Ωστόσο, σε χώρες που η δομή του συστήματός τους έχει αρκετά κοινά στοιχεία με το δικό μας η εξειδίκευση ξεκινάει στη Β' Λυκείου (Κύπρος, Γαλλία, Ισπανία) (βλέπε Πίνακα 3 στο Παράρτημα Β). Τέλος, στις περισσότερες από τις ευρωπαϊκές χώρες οι μαθητές έχουν ελαφρύτερο διδακτικό φόρτο στο σχολείο σε σχέση με ό,τι συμβαίνει στην Ελλάδα (βλέπε Πίνακα 2 στο Παράρτημα Β).

Παρόλα αυτά, πέρα από τη δομή των προγραμμάτων σπουδών, η πλέον χαρακτηριστική διαφορά έγκειται στη διδακτική μεθοδολογία που ακολουθείται. Αποτελεί κοινό παρονομαστή των συστημάτων σχεδόν όλων των ευρωπαϊκών συστημάτων η εισαγωγή διδακτικών καινοτομιών στο Λύκειο που εμπλέκουν τους μαθητές με ενεργητικό τρόπο στην οικοδόμηση της γνώσης (διεξαγωγή projects, πειραματική εργασία, βιωματική μάθηση).

Τα αποτελέσματα του Λυκείου μπορούν να αξιολογηθούν αναφορικά με δυο διαστάσεις: α) τις ακαδημαϊκές επιδόσεις των μαθητών και β) την απορρόφηση των αποφοίτων από την αγορά εργασίας. Σε σχέση με την πρώτη διάσταση, είναι γνωστό ότι οι επιδόσεις των ελλήνων μαθητών (μεταξύ των οποίων ποσοστό 92% φοιτά στην Α' Λυκείου) στο διαγωνισμό PISA του ΟΟΣΑ είναι εξαιρετικά χαμηλές. Συγκεκριμένα, η Ελλάδα, της οποίας οι μαθητές έχουν στο μάθημα της Γλώσσας μέση επίδοση τις 483 μονάδες, κατατάσσεται στην 26^η θέση ανάμεσα σε 34 χώρες, δηλαδή στην ομάδα των χωρών των οποίων η επίδοση είναι χαμηλότερη από το Μέσο Όρο του

συνόλου των χωρών του ΟΟΣΑ (494 μονάδες) (βλέπε Πίνακα 4 στο Παράρτημα Β). Αντίστοιχα, στα Μαθηματικά με μέση επίδοση των ελλήνων μαθητών τις 466 μονάδες, η χώρα μας κατατάσσεται στην ομάδα των χωρών των οποίων η επίδοση είναι χαμηλότερη του Μέσου Όρου του συνόλου των χωρών του ΟΟΣΑ (496 μονάδες) καταλαμβάνοντας την 31^η θέση (βλέπε Πίνακα 4 στο Παράρτημα Β). Τέλος, στις Φυσικές Επιστήμες, με μέση επίδοση των μαθητών τις 470 μονάδες, κατατάσσεται στην ομάδα των χωρών με επίδοση χαμηλότερη του Μέσου Όρου του συνόλου των χωρών του ΟΟΣΑ (501 μονάδες) καταλαμβάνοντας την 32η θέση (βλέπε Πίνακα 4 στο Παράρτημα Β).

Μια πρόσθετη ένδειξη των προβληματικών ακαδημαϊκών επιδόσεων των ελλήνων μαθητών στο Λύκειο, είναι το γεγονός ότι ένα σημαντικό μέρος (σύμφωνα με στοιχεία του ΥΠΔΒΜΘ περίπου το 40%) από αυτούς που εισάγονται στα Πανεπιστήμια είτε λιμνάζουν επί πολλά έτη στις σπουδές τους, είτε εν τέλει εγκαταλείπουν τις σπουδές τους. Είναι χαρακτηριστικό πως ο μέσος χρόνος φοίτησης στα Πανεπιστήμια για τη λήψη πτυχίου έχει διαμορφωθεί στα 6.2 έτη και στα ΤΕΙ στα 6.1 έτη. Τέλος, τα σχετικά χαμηλής ποιότητας εκπαιδευτικά αποτελέσματα του σημερινού Λυκείου μπορούν επιπρόσθετα να τεκμηριωθούν από το μεγάλο ποσοστό μαθητών των οποίων η βαθμολογία στις εισαγωγικές εξετάσεις για τα Πανεπιστήμια και τα ΤΕΙ είναι πολύ χαμηλή (κάτω από 10) (βλέπε Πίνακα 5 στο Παράρτημα Β). Για παράδειγμα, στην Ιστορία Γενικής Παιδείας τα τελευταία χρόνια το ποσοστό των μαθητών που λαμβάνει βαθμολογία μικρότερη του 10 κυμαίνεται από 35%-60%, στα Μαθηματικά Γενικής Παιδείας από 25%-40%, στη Βιολογία Γενικής Παιδείας 30%-35%, στα Αρχαία Ελληνικά θεωρητικής κατεύθυνσης από 40%-55%, στα Μαθηματικά Τεχνολογικής Κατεύθυνσης 2 από 60%-75%, κ.ο.κ. (βλέπε Πίνακα 5 στο Παράρτημα Β). Τα αποτελέσματα αυτά συνδέονται και με τις ενδοσχολικές επιδόσεις των μαθητών.

Ειδικότερα το ποσοστό των μαθητών του Λυκείου που προάγονται σε ετήσια βάση οριακά με χαρακτηρισμό «Μέτρια/Σχεδόν Καλά» ή απορρίπτονται και επαναλαμβάνουν τη φοίτησή τους στην ίδια τάξη είναι 36.5% (περίπου 1 στους 3 μαθητές ενώ στα αγόρια, ειδικά, ανέρχεται στο 43.1%) όταν το αντίστοιχο ποσοστό στο Γυμνάσιο όπου ο πληθυσμός περιλαμβάνει και τους πιο αδύνατους μαθητές, που σύμφωνα με όλες τις μελέτες τείνουν αργότερα να ακολουθήσουν το δρόμο του τεχνικού-επαγγελματικού λυκείου, ανέρχεται σε μόλις 14.9%.

Σε σχέση τώρα με τη δεύτερη διάσταση, της εισόδου των αποφοίτων στην αγορά εργασίας, και εδώ η κατάσταση είναι εξαιρετικά προβληματική. Ειδικότερα, σύμφωνα με στοιχεία του ΟΟΣΑ, ενώ στην Ελλάδα στην ηλικιακή ομάδα 20-24 ετών που δεν είναι στην εκπαίδευση το 33% (δηλαδή 1 στους 3) των νέων είναι άνεργοι, στις χώρες της Ε.Ε. το αντίστοιχο μέσο ποσοστό ανέργων είναι αρκετά μικρότερο (24.8%) (βλέπε Πίνακα 6 στο Παράρτημα Β). Αυτό ίσως οφείλεται μεταξύ άλλων και στο γεγονός, ότι σε αντίθεση με ό,τι συμβαίνει σε άλλες χώρες, ένα πολύ μεγάλο ποσοστό μαθητών επιλέγει το γενικό λύκειο έναντι του τεχνικού-επαγγελματικού δρόμου (ανώτερη

δευτεροβάθμια τεχνική-επαγγελματική εκπαίδευση) με αποτέλεσμα να βγαίνει στην αγορά εργασίας χωρίς τα απαραίτητα επαγγελματικά εφόδια (βλέπε Πίνακα 7 στο Παράρτημα Β). Ίσως μάλιστα δεν αποτελεί σύμπτωση το γεγονός ότι γενικά οι χώρες με μικρά ποσοστά μαθητών στην ανώτερη δευτεροβάθμια τεχνική-επαγγελματική εκπαίδευση είναι και οι χώρες με τα σχετικά υψηλότερα ποσοστά ανεργίας όσον αφορά στην ηλικιακή ομάδα 20-24 (Ελλάδα, Μ.Βρετανία, Ισπανία, Γαλλία).

Συμπερασματικά θα λέγαμε ότι, ενώ σε επίπεδο υλικοτεχνικής υποδομής το ελληνικό Λύκειο βρίσκεται σε ικανοποιητικό επίπεδο, έχει επιστημονικά καταρτισμένο διδακτικό προσωπικό και διαθέτει την καλύτερη αναλογία μαθητών/διδάσκοντα ανάμεσα σε όλες τις χώρες μέλη της Ε.Ε. και του ΟΟΣΑ, εντούτοις φαίνεται να υστερεί σημαντικά στα εκπαιδευτικά του αποτελέσματα.

Παράλληλα αποτελεί κοινό τόπο, που επανειλημμένως έχει αποτυπωθεί σε πολλές έρευνες της κοινής γνώμης, ότι το πρόγραμμα σπουδών του σημερινού Λυκείου:

- Αποθαρρύνει τη δημιουργικότητα και την πρωτοτυπία και ανταμείβει τη στείρα απομνημόνευση της ύλης.
- Δεν λαμβάνει υπόψη του τις κλίσεις και τα ενδιαφέροντα των μαθητών. Φορτώνει με υπέρμετρο άγχος και πίεση τους μαθητές. Αυτή η πίεση έχει επιπτώσεις στην προσωπική και τη σχολική ζωή των εφήβων και οδηγεί σε απαξίωση του σχολείου. Γι' αυτό συχνά οι τελευταίοι εξαντλούν το όριο των απουσιών ενώ την ίδια στιγμή φοιτούν ανελλιπώς στο φροντιστήριο.
- Οδηγεί σε αδυναμία εμπέδωσης της ύλης λόγω του κατακερματισμού του σχολικού χρόνου σε πολλά γνωστικά αντικείμενα, τα οποία δεν καλύπτονται επαρκώς και στο απαραίτητο για τις εισαγωγικές εξετάσεις βάθος. Παράλληλα, ακυρώνεται ο παιδαγωγικός ρόλος των εκπαιδευτικών, πολλοί από τους οποίους προσπαθούν με το λιγοστό διδακτικό χρόνο που διαθέτουν να καλύψουν ασθμαίνοντας μια υπερφορτωμένη και εγκυκλοπαιδικού τύπου ύλη.

Αποτέλεσμα όλων των προαναφερθέντων ελλειμμάτων είναι η ελληνική οικογένεια να αιμορραγεί. Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία του ΚΑΝΕΠ της ΓΣΕΕ η μέση ετήσια δαπάνη των οικογενειών για τα φροντιστήρια ανέρχεται περίπου σε 900 εκατομμύρια € (εκ των οποίων τα δυο τρίτα για φροντιστήρια και το ένα τρίτο για ιδιαίτερα μαθήματα).

Με άλλα λόγια, το Λύκειο όπως λειτουργεί σήμερα έχει χαμηλή εκπαιδευτική αποτελεσματικότητα. Αυτή η κατάσταση, δεν μπορεί να αλλάξει παρά μόνο με ριζικές παρεμβάσεις. Προς την κατεύθυνση αυτή προχωράμε στο αμέσως επόμενο διάστημα με μια σειρά διαρθρωτικών αλλαγών που στοχεύουν στο **Νέο Λύκειο**.

3. Οι αλλαγές που κάνουμε

Όπως μας δείχνει τόσο η περιγραφή της κατάστασης που προηγήθηκε, όσο όμως και η εμπειρία όλων των φορέων της εκπαίδευσης και της κοινωνίας, το πρόβλημα έγκειται κατά βάση στη **δομή και τη λογική του προγράμματος σπουδών**. Εκεί ακριβώς βρίσκεται και το κέντρο βάρους των αλλαγών που προτείνουμε.

Ανατρέπουμε μια αρνητική παράδοση στο πεδίο της εκπαιδευτικής πολιτικής των τελευταίων δεκαετιών, σύμφωνα με την οποία οι αλλαγές στο εκπαιδευτικό μας σύστημα ξεκινούσαν πάντοτε από το Λύκειο και τις εισαγωγικές εξετάσεις για τα Πανεπιστήμια, και πολλές φορές μάλιστα εξαντλούνταν σε αυτό το επίπεδο.

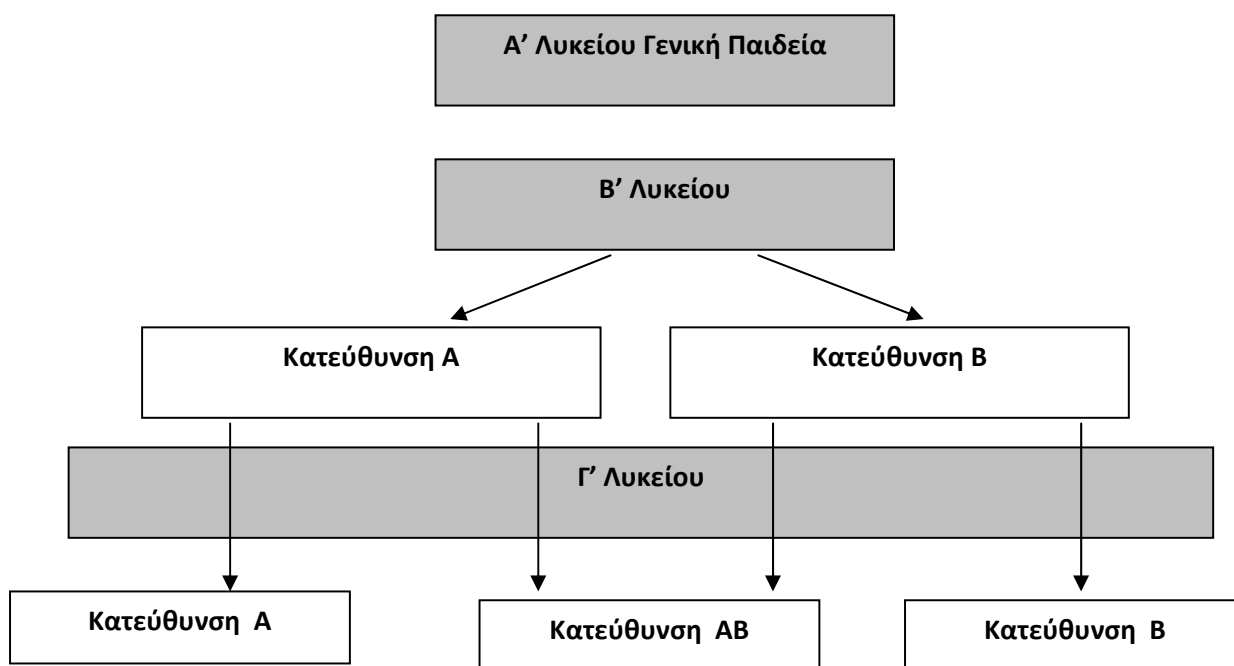
Αυτή τη φορά οι αλλαγές στο επίπεδο του Λυκείου δένονται οργανικά με τις αλλαγές στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση και το Γυμνάσιο.

Συγκεκριμένα,

- Συγκροτούνται νέα προγράμματα σπουδών για όλα τα μαθήματα από το Νηπιαγωγείο μέχρι το Γυμνάσιο αρχικά και το Λύκειο στη συνέχεια με βάση ενιαίες αρχές και εσωτερική συνοχή και συνέχεια.
- Αναπτύσσονται εγκάρσιες πολιτικές για όλες τις βαθμίδες όπως είναι το Ψηφιακό Σχολείο, το Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης ολόκληρου του εκπαιδευτικού προσωπικού, η διαδικασία αυτο-αξιολόγησης των σχολικών μονάδων και η ανασύσταση με νέους όρους των Πειραματικών Σχολείων όλων των βαθμίδων, ως κέντρων αριστείας και διάχυσης εκπαιδευτικής καινοτομίας για ολόκληρο το εκπαιδευτικό μας σύστημα.

Ειδικότερα στο επίπεδο του Λυκείου προχωράμε σε αλλαγές που οι βασικές αρχές της φιλοσοφίας τους είναι οι ακόλουθες:

- **Το Λύκειο γίνεται μια βαθμίδα απόκτησης στέρεης γενικής παιδείας σε κεντρικής σημασίας γνωστικά αντικείμενα και ταυτόχρονα βαθμιαίας εξειδίκευσης.** Ξεκινώντας από την Α' Λυκείου η οποία είναι η τελευταία τάξη γενικής παιδείας και γίνεται «γέφυρα» μεταξύ του Γυμνασίου και των τάξεων εξειδίκευσης Β' και Γ' Λυκείου, προχωράμε στη Β' Λυκείου σε μια πρώτη ειδίκευση (δύο κατευθύνσεις) και που ολοκληρώνεται στη Γ' Λυκείου (τρεις κατευθύνσεις). Η βαθμιαία εξειδίκευση ωστόσο λειτουργεί πάντοτε συμπληρωματικά με την παροχή γενικής παιδείας σε επιλεγμένο μικρό αριθμό βασικών μαθημάτων (βλέπε το μεθεπόμενο σημείο). Η εξέλιξη της εξειδίκευσης των μαθητών του Λυκείου αποτυπώνεται στο παρακάτω διάγραμμα:

Σχήμα: Η πορεία αύξουσας εξειδίκευσης των μαθητών στο Λύκειο

- **Αναδιατάσσεται το περιεχόμενο της διδασκαλίας και ο αριθμός των μαθημάτων** ώστε να επιτυγχάνεται επί της ουσίας σταδιακή εξειδίκευση και πρόσβαση στις βαθιές δομές γνώσεις των μαθητών σε μαθήματα της επιλογής τους, και ταυτόχρονα να παρέχεται επαρκής χρόνος στο σχολείο για την ολοκληρωμένη εκπαίδευσή τους. Ουσιαστικά στο νέο Λύκειο δεν υφίσταται η έννοια του μονώρου μαθήματος που στο σημερινό Λύκειο ανέρχονται σε συνολικά οκτώ μαθήματα (στην Α' Λυκείου Φυσική Αγωγή και ΣΕΠ, στη Β' Λυκείου Βιολογία και στη Γ' Λυκείου Θρησκευτικά, Φυσική Αγωγή, Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία, Φυσική και Βιολογία).
- **Τα μαθήματα της Μητρικής Γλώσσας (Νέα και Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία-Λογοτεχνία), η Ιστορία, και σε μεγάλο βαθμό τα Μαθηματικά, συνιστούν ένα λιτό πυρήνα μαθημάτων γενικής παιδείας** τα οποία παρακολουθούν οι μαθητές ανεξάρτητα από την περαιτέρω εξειδίκευσή τους. Στόχος είναι ο συνδυασμός της εξειδίκευσης ανάλογα με τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα των μαθητών, παράλληλα με την απόκτηση μιας ευρύτερης γενικής παιδείας που αναφέρεται κυρίως σε βασικά εφόδια επικοινωνίας και σκέψης (Γλώσσα), αυτογνωσίας και καλλιέργειας ολοκληρωμένης ταυτότητας (Ιστορία) και ορθολογικής περιγραφής της πραγματικότητας (Μαθηματικά). **Υπενθυμίζεται ότι όλοι οι μαθητές έχουν πιστοποιηθεί στη Γ' Γυμνασίου στην καλή γνώση της Αγγλικής Γλώσσας και στη χρήση της Πληροφορικής.**

- **Εισάγεται η ερευνητική εργασία (συνθετική εργασία ή project) ως διακριτή ενότητα του προγράμματος σπουδών** με στόχο οι μαθητές να αποκτήσουν εμπειρία στην διαχείριση ανοικτού τύπου μαθησιακών έργων που απαιτούν εγκάρσιες ικανότητες όπως είναι ο σχεδιασμός, η επίλυση προβλημάτων, η δημιουργικότητα, η κριτική σκέψη, η καινοτομία, η εφαρμογή της θεωρητικής γνώσης σε πραγματικά πλαίσια εφαρμογών, ο συνδυασμός των γνώσεων από διάφορα μαθήματα, κλπ. Το project είναι υποχρεωτικό για όλους τους μαθητές. Αξιολογείται αυτόνομα και ο βαθμός του προσμετράται ισότιμα με τους βαθμούς των υπολοίπων μαθημάτων. Η αξιολόγηση συνεκτιμά τόσο τη διαδικασία όσο και το αποτέλεσμα της εργασίας των μαθητών. Επιπλέον με την εισαγωγή αυτής της εκπαιδευτικής καινοτομίας στο Λύκειο επιχειρείται μια ουσιαστική μετακίνηση από τον έντονα ατομικιστικό και ανταγωνιστικό χαρακτήρα της εργασίας των μαθητών σε αυτή τη βαθμίδα, σε εξοικείωση των τελευταίων με τις αρχές και τη φύση της ομαδικής συλλογικής εργασίας. Η ομαδική προσπάθεια και συνεργασία είναι μια ικανότητα που την έχουμε ιδιαίτερη ανάγκη ως κοινωνία και το σχολείο είναι πρωταρχικά υπεύθυνο για την καλλιέργειά της. Οι μαθητές επιλέγουν το θέμα της ερευνητικής εργασίας με την οποία θέλουν να ασχοληθούν με βάση τις ιδιαίτερες προτιμήσεις και κλίσεις τους.
- **Διευρύνεται ουσιαστικά το φάσμα των επιλογών των μαθητών.** Ο μαθητής προβαίνει σε μια σειρά επιλογών στο Νέο Λύκειο ανάλογα με τις ανάγκες του για την εισαγωγή του στην ανώτατη εκπαίδευση ή τις ιδιαίτερες κλίσεις και τα ενδιαφέροντά του. Επιλέγει το θέμα της ερευνητικής εργασίας με την οποία θέλει να ασχοληθεί σε κάθε μια από τις τρεις τάξεις του Λυκείου. Επιλέγει την κατεύθυνση που θέλει να ακολουθήσει στη Β' και στη Γ' Λυκείου. Επιλέγει τέλος μεγαλύτερο αριθμό μαθημάτων επιλογής από ό,τι σήμερα (αυξάνεται ο αριθμός μαθημάτων επιλογής από τρία σε επτά συμπεριλαμβανομένης και της ερευνητικής εργασίας). Τέλος οι επιλογές μαθημάτων από τους μαθητές αποκτούν ουσιαστικό αντίκρισμα αφού τα μαθήματα επιλογής ανταποκρίνονται είτε στην ανάγκη πρόσθετης υποστήριξης (εμβάθυνσης) στα βασικά γνωστικά αντικείμενα που συνήθως έχουν αυξημένη βαρύτητα για την εισαγωγή τους στα ανώτατα ιδρύματα, είτε στην κάλυψη ιδιαίτερων κλίσεων και ενδιαφερόντων των μαθητών. Τέλος εξορθολογίζεται η σημερινή κατάσταση σύμφωνα με την οποία ενώ τυπικά προσφέρεται πολύ μεγάλος κατάλογος μαθημάτων προς επιλογή (5 στην Α' Λυκείου, 14 στη Β' Λυκείου και 18 στη Γ' Λυκείου) στην πράξη δεν υφίσταται ουσιαστικά η έννοια της επιλογής αφού ενεργές από την άποψη της συγκέντρωσης της προτίμησης των μαθητών είναι 3-4 το πολύ ανά τάξη.
- **Στις δυο τελευταίες τάξεις (Β' και Γ' Λυκείου) παρέχεται στους μαθητές εντός του κυρίως προγράμματος του σχολείου η δυνατότητα παρακολούθησης επιπλέον διδακτικών ωρών**

σε επιλεγμένα μαθήματα (μαθήματα εμβάθυνσης). Όπως ήδη αναφέρθηκε, ανάμεσα στα μαθήματα επιλογής που ο μαθητής μπορεί να διαλέξει υπάρχουν μαθήματα εμβάθυνσης σε βασικά γνωστικά αντικείμενα που συνήθως είναι ιδιαίτερης σημασίας για την εισαγωγή των μαθητών στην ανώτατη εκπαίδευση. Με τον τρόπο αυτό οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα της επιπλέον διδασκαλίας εντός του σχολείου των μαθημάτων αυξημένης για αυτούς βαρύτητας, ανάλογα με τις επιλογές τους για τις περαιτέρω σπουδές τους.

Από τις αλλαγές αυτές δεν αιφνιδιάζεται κανείς. Τον ερχόμενο Σεπτέμβριο η Α' Λυκείου θα λειτουργήσει με βάση το νέο πρόγραμμα σπουδών ενώ από το σχολικό έτος 2012-13 θα είναι έτοιμα και τα νέα προγράμματα σπουδών για τη Β' και Γ' Λυκείου. Οι μαθητές που θα φοιτούν στην Α' Λυκείου το ερχόμενο σχολικό έτος θα εισαχθούν στα Πανεπιστήμια και τα ΤΕΙ με βάση το νέο σύστημα εισαγωγικών εξετάσεων το οποίο θα ισχύσει για πρώτη φορά το σχολικό έτος 2013-14. Στη συνέχεια περιγράφονται διεξοδικότερα οι αλλαγές ανά τάξη.

Α' Λυκείου

- Η Α' Λυκείου αποτελεί **τάξη γενικής παιδείας**. Οι μαθητές δεν εξειδικεύονται σε αυτή την τάξη. Ωστόσο μπορούν σταδιακά να αρχίσουν να προσανατολίζονται με τη δυνατότητα που τους παρέχεται να επιλέξουν μια ερευνητική εργασία ανά τετράμηνο με θέμα που εντάσσεται στους κύκλους «Ανθρωπιστικές και Κοινωνικές Επιστήμες», «Τέχνη και Πολιτισμός», «Μαθηματικά, Φυσικές Επιστήμες και Τεχνολογία» και «Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη» ή με θέμα που συνδυάζει κάποιους από τους προαναφερόμενους κύκλους.
- **Μειώνεται κατά 8 ο συνολικός αριθμός** των μαθημάτων (από 16 γίνονται 8) ώστε αφενός μεν οι μαθητές να εμβαθύνουν και να αποκτούν ουσιαστικές γνώσεις σε κεντρικής σημασίας γνωστικά αντικείμενα και αφετέρου να αναδειχθεί η εσωτερική ενότητα πολλών μέχρι σήμερα κατακερματισμένων γνωστικών αντικειμένων. Συγκεκριμένα,
  - Α) δημιουργείται ενιαίο μάθημα με τίτλο «Ελληνική Γλώσσα (Αρχαία και Νέα Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία)» με διακριτούς κλάδους την «Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία», τη «Νεοελληνική Γλώσσα» και τη «Νεοελληνική Λογοτεχνία» ώστε να αναδεικνύεται ο πλούτος, η ιστορική συνέχεια και η εξέλιξη της ελληνικής γλώσσας και γραμματείας.
  - Β) ενοποιούνται τα μέχρι σήμερα ανεξάρτητα μαθήματα της «Άλγεβρας» και της «Γεωμετρίας» σε ένα ενιαίο μάθημα με τίτλο «Μαθηματικά».

Γ) δημιουργείται ενιαίο μάθημα με τίτλο «Φυσικές Επιστήμες» με διακριτούς κλάδους τη «Φυσική», τη «Χημεία», και τη «Βιολογία» (με έμφαση στο ανθρώπινο σώμα και την λειτουργία του) που προστίθεται στην Α' Λυκείου.

Δ) το μάθημα της «Τεχνολογίας» ενσωματώνεται στην ερευνητική εργασία (project).

Ε) το μάθημα «Αρχές Οικονομίας» μεταφέρεται ουσιαστικά στη Β' Λυκείου όπου οι μαθητές βρίσκονται πλησιέστερα στην ηλικία του ενήλικου πολίτη και άρα έχουν περισσότερα ερεθίσματα και ενδιαφέρον για να αντιληφθούν τα οικονομικά φαινόμενα.

Στ) Ο «Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός» που σήμερα είναι ένα υποβαθμισμένο μονόωρο μάθημα στην τάξη αυτή, αναδιοργανώνεται πλήρως και εντάσσεται ως οριζόντια δράση στη σχολική ζωή όπου οι μαθητές, μέσω σύγχρονων εκπαιδευτικών προσεγγίσεων (π.χ. προσκλήσεις στο σχολείο επαγγελματικών ενώσεων, σύνδεση με επαγγελματίες κατά τη διεξαγωγή των projects) και αναβαθμισμένων ψηφιακών υπηρεσιών επαγγελματικού προσανατολισμού και συμβουλευτικής, υποστηρίζονται πλήρως για να επιλέξουν το επαγγελματικό τους μέλλον.⁴

Ζ) οι μαθητές επιλέγουν υποχρεωτικά μια ερευνητική εργασία ανά τετράμηνο η οποία αξιολογείται και βαθμολογείται ισοδύναμα με όλα τα υπόλοιπα μαθήματα.

- **Μειώνονται κατά 2 οι ώρες διδασκαλίας.**

Β' Λυκείου

- Η Β' Λυκείου αποτελεί τάξη πρώτης εξειδίκευσης σε μια από τις δυο κατευθύνσεις: **α) Κατεύθυνση Α** (κυρίως για μαθητές που έχουν αποφασίσει να ακολουθήσουν σπουδές σε θετικές, τεχνολογικές, ή επιστήμες υγείας) και **β) Κατεύθυνση Β** (κυρίως για μαθητές που έχουν αποφασίσει να ακολουθήσουν κλασσικές, και ανθρωπιστικές επιστήμες). Οι μαθητές που σκοπεύουν να ακολουθήσουν σπουδές είτε στο πεδίο των οικονομικών, είτε στο πεδίο των κοινωνικών και των πολιτικών επιστημών μπορούν να ακολουθήσουν όποια από τις δυο κατευθύνσεις επιθυμούν. Με τον τρόπο αυτό για μια μεγάλη μερίδα μαθητών και αντίστοιχα για ένα μεγάλο εύρος σπουδών, οι επιλογές στη Β' Λυκείου δεν έχουν οριστικό χαρακτήρα, αφήνοντας σημαντικό βαθμό ευελιξίας ακόμα και σε αυτό το προχωρημένο επίπεδο.

---

⁴ Προχωράμε στην ανανέωση των Βάσεων Δεδομένων του Εθνικού Κέντρου Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΚΕΠ) με τη σύνδεση της Διαδικτυακής Διαδραστικής Πύλης με τις Βάσεις ΠΛΟΗΓΟΣ (<http://ploigos.ekep.gr>) και ΙΧΝΗΛΑΤΗΣ (<http://ichnilatis.ekep.gr>) για την έγκυρη, αποτελεσματική και επικαιροποιημένη πληροφόρηση.

- **Μειώνεται κατά 5 ο συνολικός αριθμός μαθημάτων** (από δεκαεπτά μαθήματα σε δώδεκα). Και οι δυο κατευθύνσεις έχουν ίδιο αριθμό μαθημάτων.
- **Μειώνονται κατά 1 ή 2 οι ώρες διδασκαλίας (ανάλογα με την κατεύθυνση που μέχρι σήμερα ακολουθούσαν).**

Γ' Λυκείου

- **Η Γ' Λυκείου είναι η τάξη στην οποία ολοκληρώνεται η εξειδίκευση των μαθητών, αφού:**
  - α) οι μαθητές της κατεύθυνσης Α της Β' Λυκείου ακολουθούν την ομώνυμη κατεύθυνση Α και στη Γ' Λυκείου (για μαθητές που σκοπεύουν να ακολουθήσουν θετικές, τεχνολογικές ή σπουδές στις επιστήμες υγείας)
  - β) οι μαθητές της κατεύθυνσης Β της Β' Λυκείου ακολουθούν την ομώνυμη κατεύθυνση Β της Γ' Λυκείου (για μαθητές που σκοπεύουν να ακολουθήσουν κλασικές και ανθρωπιστικές επιστήμες),
  - γ) οι δε μαθητές είτε της κατεύθυνσης Α, είτε της κατεύθυνσης Β της Β' Λυκείου που σκοπεύουν να ακολουθήσουν σπουδές στα πεδία των οικονομικών, των κοινωνικών και των πολιτικών επιστημών ακολουθούν την ενδιάμεση κατεύθυνση ΑΒ της Γ' Λυκείου.
- **Μειώνεται κατά 6 ο συνολικός αριθμός μαθημάτων** (από δεκαέξι μαθήματα σε δέκα). Όλες οι κατευθύνσεις έχουν ίδιο αριθμό μαθημάτων.
- **Αυξάνονται κατά 4 οι διδακτικές ώρες.**

Στο Παράρτημα Α παρουσιάζεται το ωρολόγιο πρόγραμμα του Νέου Λυκείου.

4. Οι αρχές για το Νέο Σύστημα Εισαγωγικών Εξετάσεων στην Ανώτατη Εκπαίδευση

Οι αλλαγές που περιγράψαμε προηγουμένως, συναρθρώνονται απολύτως με την ανάγκη αλλαγής του συστήματος εισαγωγικών εξετάσεων στην ανώτατη εκπαίδευση. Προσανατολιζόμαστε σε αλλαγές με βάση τις ακόλουθες βασικές αρχές:

- Οι εξετάσεις διεξάγονται κεντρικά και με διαδικασίες που διασφαλίζουν το αδιάβλητο.
- Τα θέματα είναι σταθμισμένης δυσκολίας ώστε να αποφεύγονται οι διακυμάνσεις από χρονιά σε χρονιά.
- Οι εξετάσεις αφορούν σε έναν μικρό αριθμό βασικών μαθημάτων και τα ΑΕΙ καθορίζουν το συντελεστή βαρύτητας των μαθημάτων αυτών, ώστε ουσιαστικά να συμμετέχουν τα ίδια στα κριτήρια επιλογής των μελλοντικών φοιτητών τους.

Με βάση τις παραπάνω βασικές αρχές στο επόμενο διάστημα θα οργανωθεί ευρύτατη διαβούλευση με όλους τους πολιτικούς, επιστημονικούς, εκπαιδευτικούς και κοινωνικούς φορείς ώστε να συγκεκριμενοποιηθούν οι διαδικασίες και τα κριτήρια του νέου συστήματος.

Παράρτημα Α

Η δομή του Νέου Προγράμματος Σπουδών Γενικού Λυκείου

Α' Λυκείου

Α' ΛΥΚΕΙΟΥ	
Μάθημα	Ώρες
Υποχρεωτικά	
Ελληνική Γλώσσα (Αρχαία και Νέα Ελληνική Γλώσσα & Γραμματεία) ¹	9
Θρησκευτικά	2
Ιστορία	2
Μαθηματικά	5
Ξένη Γλώσσα	3
Φυσικές Επιστήμες (Φυσική-Χημεία-Βιολογία) ²	6
Φυσική Αγωγή	2
Επιλογή (υποχρεωτική)³	
Ερευνητική εργασία (Project)	3
Σύνολο	32

1. Ενιαίο μάθημα με τρεις κλάδους: α) Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία, β) Νέα Ελληνική Γλώσσα και γ) Νέα Ελληνική Λογοτεχνία

2. Ενιαίο μάθημα με τρεις κλάδους: α) Φυσική και β) Χημεία και γ) Βιολογία.

3. **Επιλογή** μιας ερευνητικής εργασίας ανά τετράμηνο με θέμα που εντάσσεται στους κύκλους «Ανθρωπιστικές και Κοινωνικές Επιστήμες», «Τέχνη και Πολιτισμός», «Μαθηματικά, Φυσικές Επιστήμες και Τεχνολογία» και «Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη» ή με θέμα που συνδυάζει κάποιους από τους προαναφερόμενους κύκλους. Μία εργασία θα μπορεί να είναι στα Αγγλικά. Όλες οι εργασίες θα περιλαμβάνουν χρήση της τεχνολογίας και του Διαδικτύου στο οποίο και θα αναρτώνται με την ολοκλήρωσή τους.

Β' ΛΥΚΕΙΟΥ			
Κατεύθυνση Α		Κατεύθυνση Β	
Μάθημα	Ώρες	Μάθημα	Ώρες
Υποχρεωτικά		Υποχρεωτικά	
Νέα Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία	5	Νέα Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία	5
Φυσική Αγωγή	2	Φυσική Αγωγή	2
Ερευνητική εργασία (Project) ¹	2	Ερευνητική εργασία (Project) ¹	2
Θρησκεία και Κόσμος	1	Θρησκεία και Κόσμος	1
Αρχές Οικονομίας και Διοίκησης	2	Αρχές Οικονομίας και Διοίκησης	2
Ιστορία	2	Ιστορία	4
Μαθηματικά	6	Μαθηματικά	3
Φυσική	4	Αρχές Φυσικών και Περιβαλλοντικών Επιστημών	2
Χημεία	3	Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία	6
Βιολογία ή Επιστήμη Υπολογιστών ²	2	Φιλοσοφία	2
Επιλογής (επιλέγονται 2 μαθήματα)		Επιλογής (επιλέγονται 2 μαθήματα)	
Εμβάθυνση στα Μαθηματικά	2	Εμβάθυνση στην Αρχ. Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία	2
Εμβάθυνση στη Φυσική	2	Εμβάθυνση στην Ιστορία	2
Εμβάθυνση στη Χημεία	2	Νεότερη Ευρωπαϊκή Λογοτεχνία	2
Εμβάθυνση στη Βιολογία ³	2	Λογική	2
Εμβάθυνση στην Επιστήμη Υπολογιστών ³	2	Εφαρμογές Υπολογιστών	2
Ξένη Γλώσσα	2	Ξένη Γλώσσα	2
Τέχνη και Πολιτισμός	2	Τέχνη και Πολιτισμός	2
Σύνολο	33	Σύνολο	33

Υπόμνημα

Κοινά Υποχρεωτικά Μαθήματα (δυνητική συνδιδασκαλία)	Ίδια μαθήματα αλλά σε άλλο βάθος εξειδίκευσης στην κάθε κατεύθυνση
---	--

Σχόλιο: Το σκούρο γκριζο χρώμα σημαίνει συνδιδασκαλία του ίδιου μαθήματος ανάμεσα στους μαθητές των δυο κατευθύνσεων και εφόσον βεβαίως δεν γίνεται υπέρβαση του μέγιστου αριθμού μαθητών ανά τμήμα που προβλέπεται σήμερα.

1. Ισχύει ό,τι και στην Α' Λυκείου.
2. Οι μαθητές της κατεύθυνσης Α μπορούν να διαλέξουν ως υποχρεωτικό μάθημα είτε τη Βιολογία είτε την Επιστήμη Υπολογιστών.
3. Προϋπόθεση για να πάρει κάποιος μαθητής το σχετικό μάθημα εμβάθυνσης είναι να έχει επιλέξει το αντίστοιχο υποχρεωτικό μάθημα.

Το Νέο Λύκειο

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ									
Κατεύθυνση Α		Κατεύθυνση ΑΒ				Κατεύθυνση Β			
Μάθημα	Ώρες	Μάθημα		Ώρες	Μάθημα		Ώρες		
Υποχρεωτικά		Υποχρεωτικά				Υποχρεωτικά			
Νέα Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία	5	Νέα Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία		5	Νέα Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία		5		
Ερευνητική εργασία (Project) ¹	2	Ερευνητική εργασία (Project) ¹		2	Ερευνητική εργασία (Project) ¹		2		
Ιστορία	2	Ιστορία		5	Ιστορία		5		
Μαθηματικά	7	Μαθηματικά & Στοιχεία Στατιστικής		6	Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία		7		
Φυσική	5	Μικροοικονομική & Μακροοικονομική	5	Κοινωνιολογία	5	Κοινωνιολογία	5	Ιστορία της Τέχνης και του Πολιτισμού	4
Χημεία	4	Αρχές Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων και Υπηρεσιών ³	3	Εισαγωγή στο Δίκαιο και τους Πολιτικούς θεσμούς ³	3	Εισαγωγή στο Δίκαιο και τους Πολιτικούς θεσμούς ³	3	Φιλοσοφία ³	4
Βιολογία ή Επιστήμη Υπολογιστών	4	Εφαρμογές Πληροφορικής		3	Λατινικά		2		
Φυσική Αγωγή	2	Φυσική Αγωγή		2	Φυσική Αγωγή		2		
Επιλογής (επιλέγονται 2 μαθήματα)		Επιλογής (επιλέγονται 2 μαθήματα)				Επιλογής (επιλέγονται 2 μαθήματα)			
Εμβάθυνση στα Μαθηματικά	2	Εμβάθυνση στα Μαθηματικά και τη Στατιστική		2	Εμβάθυνση στα Αρχαία Ελληνικά και Γραμματεία		2		
Εμβάθυνση στη Φυσική	2	Εμβάθυνση στην Οικονομία		2	Εμβάθυνση στην Ιστορία		2		
Εμβάθυνση στη Βιολογία ²	2	Εμβάθυνση στην Κοινωνιολογία		2	Εμβάθυνση στην Κοινωνιολογία		2		
Εμβάθυνση στην Επιστήμη Υπολογιστών ²	2	Τεχνολογία και Ανάπτυξη		2	Εμβάθυνση στα Λατινικά		2		
Εμβάθυνση στη Χημεία	2	Θρησκεία και Κόσμος		2	Θρησκεία και Κόσμος		2		
Θρησκεία και Κόσμος	2	Θρησκεία και Κόσμος		2	Θρησκεία και Κόσμος		2		
Ξένη Γλώσσα	2	Ξένη Γλώσσα		2	Ξένη Γλώσσα		2		
Σύνολο	35	Σύνολο		35	Σύνολο		35		

1. Ισχύει ό,τι και στην Α' Λυκείου.

2. Προϋπόθεση για να πάρει κάποιος μαθητής το σχετικό μάθημα εμβάθυνσης είναι να έχει επιλέξει το αντίστοιχο υποχρεωτικό μάθημα.

3. Τα μαθήματα «Κοινωνιολογία» και Εισαγωγή στο Δίκαιο και τους Πολιτικούς Θεσμούς» αποτελούν ένα ενιαίο πακέτο που επιλέγεται εναλλακτικά προς το πακέτο μαθημάτων «Μακροοικονομική & Μακροοικονομική» και «Αρχές Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων και Υπηρεσιών» στην κατεύθυνση ΑΒ ή προς το πακέτο μαθημάτων «Ιστορία της Τέχνης και του Πολιτισμού» και «Φιλοσοφία» στην κατεύθυνση Β.

Παράρτημα Β

Πίνακας 1: Αναλογία μαθητών ανά εκπαιδευτικό στη βαθμίδα του Λυκείου (ISCED 3A)

Χώρες	Αναλογία
Πορτογαλία	7,3
Ελλάδα	8,5
Ισπανία	8,7
Γαλλία	9,4
Νορβηγία	9,9
Ελβετία	10,4
Αυστρία	10,5
Ισλανδία	10,6
Βέλγιο	10,8
Ιταλία	11,8
Τσεχία	12,2
Πολωνία	12,2
Ιαπωνία	12,3
Ουγγαρία	12,3
Ηνωμένο Βασίλειο	12,4
Νέα Ζηλανδία	12,8
Γερμανία	14,0
Σουηδία	14,7
Σλοβακία	15,1
Ηνωμένες Πολιτείες	15,6
Φιλανδία	15,9
Κορέα	16,5
Τουρκία	17,0
Χιλή	25,2
Μέσος όρος χωρών ΟΟΣΑ	13,5
Μέσος όρος 19 ευρωπαϊκών χωρών	12,0

Πηγή: Education at a Glance, 2010

Πίνακας 2: Στοιχεία σχετικά με τα προγράμματα σπουδών στο Λύκειο

Χώρα	Ώρες (σύνολο)	Αριθμός υποχρεωτικών μαθημάτων	Παρατηρήσεις
Κύπρος	35	44	
Ιταλία	27-30	30	Τα υποχρεωτικά μαθήματα είναι 29 για το κλασσικό λύκειο (Classico Liceo) και 30 για το επιστημονικό λύκειο (Scientifico Liceo).
Σουηδία	18-19	24-25	Η ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση δε δομείται σε σχολικά έτη, προσδιορίζονται οι απαιτούμενες πιστωτικές μονάδες (credits) και ο κάθε μαθητής έχει την ελευθερία να προσδιορίσει το πρόγραμμα του. Απαιτούνται τουλάχιστον 2.180 διδακτικές ώρες στο σύνολο της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που καλύπτονται σε 40 σχολικές εβδομάδες ανά έτος. Η εκτίμηση των εβδομαδιαίων ωρών ανά μάθημα έγινε αναλογικά με τις πιστωτικές μονάδες που αντιστοιχούν σε κάθε μάθημα..
Ισπανία	30	24	
Γαλλία	26,5-31	26	Η τελευταία πρόσφατη εκπαιδευτική μεταρρύθμιση εισήγαγε την καινοτομία της ενισχυτικής διδασκαλίας κατά την διάρκεια της σχολικής χρονιάς ή των σχολικών διακοπών καθώς επίσης και 2 ώρες την εβδομάδα συνάντηση του μαθητή με προσωπικό σχολικό σύμβουλο. Οι δραστηριότητες αυτές συμπεριλαμβάνονται στις ώρες που αναγράφονται στον πίνακα αλλά δεν προσμετρούνται ως μαθήματα.
Γερμανία	30	24	Ως προς το πρόγραμμα σπουδών η ομοσπονδιακή κυβέρνηση θέτει κάποιους γενικούς κανόνες η εξειδίκευση των οποίων γίνεται στο επίπεδο του Lander (κρατιδίου). Εδώ αποτυπώνεται το ισχύει στη μεγάλη πλειοψηφία των Landers που ακολουθούν το γενικό πλαίσιο της ομοσπονδιακής κυβέρνησης,
Ολλανδία	25	33	Η διδασκαλία βασίζεται στην έννοια του φόρτου μελέτης (study load). Το σύστημα study load βασίζεται στο χρόνο που απαιτείται για τον μέσο μαθητή να κατακτήσει συγκεκριμένη εκπαιδευτική ύλη. Το συνολικό study load εκτιμάται σε 1,600 ώρες ετησίως (40 εβδομάδες των 40 ωρών), εκ των οποίων τουλάχιστον 1,000 πρέπει να είναι ώρες διδασκαλίας στο σχολείο. Οι εβδομαδιαίες ώρες μαθημάτων εκτιμήθηκαν με βάση: (α) την υποχρέωση για 1.000 ώρες ετησίως και (β) τη διάρκεια του σχολικού έτους που είναι 40 εβδομάδες. Το πρόγραμμα σπουδών είναι ενιαίο για τα τρία χρόνια της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.
Ελλάδα	31-35	49	

Πηγή: Ευρυδίκη (www.eurydice.org)

Πίνακας 3: Τάξη έναρξης της εξειδίκευσης στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (ISCED 3A)

Χώρα	Α' Λυκείου	Β' Λυκείου
Κύπρος		x
Ιταλία	x	
Φιλανδία	x	
Σουηδία	x	
Ισπανία		x
Γαλλία		x
Γερμανία		x
Ολλανδία	x	
Αγγλία		x
Σύνολο	4	5

Πηγή: Ευρυδίκη (www.eurydice.org)

Πίνακας 4: Επιδόσεις μαθητών στο διαγωνισμό PISA (2009)

Χώρες	Επίδοση στη Γλώσσα	Επίδοση στα Μαθηματικά	Επίδοση στις Φυσικές Επιστήμες
Μέσος όρος χωρών ΟΟΣΑ	494	496	501
Κορέα	539	546	538
Φιλανδία	536	541	554
Καναδάς	524	527	529
Νέα Ζηλανδία	521	519	532
Ιαπωνία	520	529	539
Αυστραλία	515	514	527
Ολλανδία	508	526	522
Βέλγιο	506	515	507
Νορβηγία	503	498	500
Εσθονία	501	512	528
Ελβετία	501	534	517
Πολωνία	500	495	508
Ισλανδία	500	507	496
Ηνωμένες Πολιτείες	500	487	502
Σουηδία	497	494	495
Γερμανία	497	513	520
Ιρλανδία	496	487	508
Γαλλία	496	497	498
Δανία	495	503	499
Ηνωμένο Βασίλειο	494	492	514
Ουγγαρία	494	490	503
Πορτογαλία	489	487	493
Ιταλία	486	483	489
Λετονία	484	482	494
Σλοβενία	483	501	512
Ελλάδα	483	466	470
Ισπανία	481	483	488
Τσεχία	478	493	500
Σλοβακία	477	497	490
Κροατία	476	460	486
Ισραήλ	474	447	455
Λουξεμβούργο	472	489	484
Αυστρία	470	496	494
Τουρκία	464	445	454

Πηγή: PISA 2009

Πίνακας 5: Κλιμάκωση Βαθμολογίας Γραπτής Εξέτασης Μαθητών Γ' Λυκείου (2007-2010)

ΜΑΘΗΜΑ	ΧΑΡ/ΣΜΟΣ ΜΑΘ/ΤΟΣ	5 - 9,9				0 - 4,9			
		2007	2008	2009	2010	2007	2008	2009	2010
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ	ΓΕΝ. ΠΑΙΔ.	25,18	21,90	19,26	20,06	3,93	3,98	3,31	4,03
ΙΣΤΟΡΙΑ	ΓΕΝ. ΠΑΙΔ.	23,03	25,18	30,29	30,83	23,08	29,09	31,94	32,83
ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ & ΣΤ. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ	ΓΕΝ. ΠΑΙΔ.	12,87	13,14	11,51	15,42	16,45	14,27	14,83	20,84
ΦΥΣΙΚΗ	ΓΕΝ. ΠΑΙΔ.	11,87	9,77	10,54	12,24	10,78	12,10	9,98	11,08
ΒΙΟΛΟΓΙΑ	ΓΕΝ. ΠΑΙΔ.	24,86	21,09	19,97	20,29	7,53	11,27	15,21	12,40
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ	ΘΕΩΡ. ΚΑΤ.	28,85	22,91	22,48	25,34	20,81	20,69	17,22	23,66
ΛΑΤΙΝΙΚΑ	ΘΕΩΡ. ΚΑΤ.	15,93	15,28	17,54	15,65	17,87	25,77	21,29	20,55
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ	ΘΕΩΡ. ΚΑΤ.	25,59	26,19	24,84	22,18	5,20	11,37	6,65	5,48
ΙΣΤΟΡΙΑ	ΘΕΩΡ. ΚΑΤ.	25,89	21,52	21,19	21,83	20,20	26,63	24,71	24,81
ΒΙΟΛΟΓΙΑ	ΘΕΤ. ΚΑΤ.	8,48	11,92	10,64	8,22	3,82	4,57	4,23	4,80
ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ	ΘΕΤ. ΚΑΤ.	15,61	23,66	16,44	12,91	12,16	17,06	14,60	12,48
ΦΥΣΙΚΗ	ΘΕΤ. ΚΑΤ.	15,38	12,64	12,49	15,31	8,35	8,04	6,80	8,58
ΧΗΜΕΙΑ	ΘΕΤ. ΚΑΤ.	15,34	10,45	9,89	10,58	10,22	6,42	6,12	5,58
ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΙΑ	ΤΕΧ ΚΑΤ. 1	10,12	6,62	9,12	9,23	7,13	4,70	5,85	2,68
ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ	ΤΕΧ ΚΑΤ.1	21,02	25,69	19,48	16,41	17,18	26,92	23,79	16,71
ΦΥΣΙΚΗ	ΤΕΧ ΚΑΤ. 1	20,48	15,15	17,41	18,15	12,37	13,06	11,03	7,73
ΧΗΜΕΙΑ - ΒΙΟΧΗΜΕΙΑ	ΤΕΧ ΚΑΤ. 1	14,38	9,21	17,58	11,60	5,55	5,56	5,34	5,35
ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ	ΤΕΧ ΚΑΤ. 2	23,76	25,20	22,02	20,31	42,45	50,49	45,07	41,02
ΦΥΣΙΚΗ	ΤΕΧ ΚΑΤ. 2	34,49	30,97	28,78	32,35	29,61	27,69	24,66	28,97
ΑΡΧΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ & ΔΙΟΙΚ/ΣΗΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΩΝ	ΤΕΧ ΚΑΤ. 2	23,35	26,46	27,43	26,66	4,22	5,53	3,35	2,48
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΣΕ ΠΡΟΓ/ΚΟ ΠΕΡ/ΛΟΝ	ΤΕΧ ΚΑΤ. 2	28,34	22,70	28,05	20,40	21,22	24,09	17,05	27,34
ΑΡΧΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ	ΕΠΙΛΟΓΗΣ	13,86	19,87	18,09	16,79	7,11	12,87	6,99	11,06

Πηγή: Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων

Πίνακας 6: Ποσοστά ανεργίας στην ηλικιακή ομάδα 20-24 ετών

(σε αυτούς που δεν είναι στην εκπαίδευση)

Χώρες	Ποσοστό (%)
Ελλάδα	33
Ισπανία	29,4
Μ. Βρετανία	28,5
Γερμανία	26,2
Γαλλία	25,2
Φιλανδία	24
Ολλανδία	22,5
Σουηδία	21,3
Πορτογαλία	21,2
Ιρλανδία	20,8
Δανία	16
Νορβηγία	11,6
Μέσος όρος Ε.Ε.19	24,8

Πηγή: Education at a Glance, 2010

Πίνακας 7: Ποσοστά μαθητών που παρακολουθούν Γενικό και Τεχνικό-Επαγγελματικό Λύκειο (στοιχεία 2008)

Χώρες	Γενικό (%) (ISCED 3A)	Τεχνικό-Επαγγελματικό (%) (ISCED 3B)
Βέλγιο	22,9	77,1
Τσεχία	25,8	74,2
Σλοβακία	27,7	72,3
Φιλανδία	32,1	67,9
Ολλανδία	32,9	67,1
Ελβετία	35,2	64,8
Αυστραλία	38,9	61,1
Ιταλία	40,6	59,4
Γερμανία	42,5	57,5
Σουηδία	43,2	56,8
Νορβηγία	44,8	55,2
Δανία	52	48
Πολωνία	53,8	46,2
Γαλλία	55,8	44,2
Ισπανία	56,2	43,8
Τουρκία	61	39
Χιλή	65,4	35,6
Ισλανδία	65,9	34,1
Ηνωμένο Βασίλειο	68,6	31,4
Ελλάδα¹	69,1	30,9
Πορτογαλία	69,3	30,7
Κορέα	74,5	24,5
Ουγγαρία	75,6	24,4
Ιαπωνία	76%	24%
Μέσος όρος χωρών ΟΟΣΑ	54,9%	45,1%
Μέσος όρος 19 ευρωπαϊκών χωρών	47,3	52,7%

Πηγή: Education at a Glance, 2010

1. Η σχετική αναλογία σήμερα έχει ανατραπεί ακόμα περισσότερο εις βάρος της τεχνικής-επαγγελματικής εκπαίδευσης στο επίπεδο της σχέσης 75%-25%.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ